

مربوط سیلابی لچک اور موافقت منصوبہ (IFRAP)

تھرا سیلابی حفاظتی بند

(پیکج-II)

انتظامی خلاصہ

۱۔ منصوبہ ناپس منظر

بلوچستان، پاکستان نا رقبہ ء حساب تون مچاں مزین صوبہ اے، ولے اوٹ نا کئی او موسم نا بدلاو نا اثرآت اٹ ملک نا گیش حساس علاقہ آتیاں یکے اے۔ آبیاری نا کمزور بندوبست، خشک موسم او دور دور اٹ آباد دہائی آبادی سبب، اے صوبہ خشک سالی او سیلاب دونوں نا خطرہ اٹ گیش اے۔ ۲۰۲۲ نا تباہ کن برساتانی سیلاب آتیاں بند آت، آبیاری نا نظام او سیلاب حفاظتی سازه آت اٹ مزین نقصان مس؛ مردم نا روزگار خراب مس، فصل آت تباہ مس او دہائی برادری نا جان و مال خطرہ اٹ مس۔

اے حالت نا جواب اٹ، پاکستان حکومت عالمی بینک نا مالی کمک تون، ۲۰۲۲ نا سیلاب پد تعمیر نو نا مزین پروگرام »بلوچستان اٹ لچک مضبوط کنگ اٹ روزگار نا ذرائع گیش کنگ« نا زیر اٹ مربوط سیلابی لچک او موافقت منصوبہ شروع کت۔ اے منصوبہ نا مقصد صوبہ نا آب او سیلاب انتظامی نظام دوبارہ درست او مضبوط کنگ، زرعی پیداوار گیش کنگ، او موسمی لچک ء بنیادی ڈھانچہ نا منصوبہ بندی او عملدرآمد اٹ شامل کنگ اے۔

شروع اٹ مربوط سیلابی لچک او موافقت منصوبہ نا پی سی اوّل اٹ ۵۵ ذیلی منصوبہ شامل آنت۔ ابتدائی سروے نا دوران ۲۰ ذیلی منصوبہ عالمی بینک نا منصوبہ جانچ دستاویز اٹ دیگ انتخابی شرطآت پورا مستف، لہذا نناں فرست خان دور کنگ مس؛ باقی ۳۵ ذیلی منصوبہ تفصیلی نقشہ بندی کن منتخب کنگ مس۔

شکل ۱-اٹ پیش کنگ مروک اے ۳۵ منتخب ذیلی منصوبہ بلوچستان نا ۱۹ ضلع آت اٹ واقع آنت: آواران، لسبیلہ، حب، نصیرآباد، جعفرآباد، صحبت پور، جھل لگی، ہرنائی، موسیٰ خیل، سبی، کچھی، قلعہ سیف اللہ، پشین، زیارت، قلات، مستونگ، خاران، نوشکی او واشک۔ اے مجموعہ اٹ ۱۱ بند یا آب ذخیرہ سازه، ۱۱ دائمی یا سیلابی آبیاری اسکیم، او ۱۳ سیلاب حفاظتی سازه شامل آنت، ہر تیرہ انتظامی حصہ آت اٹ تقسیم کنگ مس۔ ضلع لسبیلہ نا تھرا سیلاب حفاظتی بند، اے منصوبہ نا دوسرا حصہ اٹ عملدرآمد مروک ذیلی منصوبہ آتیاں اسہ اے، ہر بار بار آووک سیلاب خان مقامی آبادی او زرعی زمین آت نا حفاظت کنگ کن جوڑ کنگ مس۔

تھرا سیلاب حفاظتی بند تھرا، گوٹھ بڑا باغ، گوٹھ جمن بات او میرانی نا نزد اٹ واقع اے۔ لینا جغرافیائی مقام شمالی عرض بلد ۲۶°۱۷'، ۴۵°۴۰' او مشرقی طول بلد ۶۶°۱۷'، ۵۲°۵۲' اے۔ پیشیناد مروک بند یکساں، خوب دباؤ دیگ مٹی نا بھرائی تون جوڑ مروک حفاظتی پشتہ اے، ہر تقریباً ۱،۹۹۰ میٹر لمب اے۔ اے بند پورالی رود او لینا شاخ آت خان آووک سیلابی اوٹ خان علاقہ نا حفاظت کنگ کن نقشہ بندی کنگ مس۔ ذیلی منصوبہ موجودہ نقصان دیدہ سازه ء بہتر تعمیراتی معیار او مال مواد تون دوبارہ درست او مضبوط کئے، تاکہ مستقبل نا سخت آبی حالت آت ء برداشت کرکنگ یکن۔

منصوبہ نا بنیادی مقصد آت اے آنت:

- زرعی زمین آت او مردمانا آبادی ء مستقبل نا سیلابی خطرہ آت خان حفاظت کنگ۔
- مضبوط سیلاب حفاظتی بندوبست تون موسمی بدلاو نا مقابلہ کنگ نا توان گیش کنگ۔
- زمین نا پائیدار کلرمرزی او زرعی پیداوار نا گیشی ء سہارا دیگ۔
- ضلع لسبیلہ نا سیلاب متاثر برادری نا سماجی او معاشی بحالی ء کمک دیگ۔

پیشہد مروت کار صرف ہر آگہ آت اٹ کنگ مس ہر پیشتر بدلاو یا تعمیراتی اثر اٹ آت۔ اے کار بچ محفوظ علاقہ، دلدی زمین یا ماحولیات نا حساس مقام تون نکر او منت۔

۲۔ ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ نامقصد آت

ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ، عالمی بینک نا ماحولیاتی او سماجی ضابطہ، ماحولیاتی او سماجی عدنامہ منصوبہ، او متعلقہ قومی و صوبائی ماحولیاتی قانون آت نا مطابق تیار کنگ مس۔ اے منصوبہ، منصوبہ بندی، تعمیر او استعمال نا دوران ممکنہ ماحولیاتی او سماجی خطرہ آت نا شناخت، کمی او نگرانی کنگ کن اسہ عملی ضابطہ دلے۔ اینا بنیادی مقصد آت اے آت:

- ۱۔ ماحولیاتی او سماجی اثر آتء صحیح وڑاٹ انتظام کنگ او نقصان کم کنگ۔
 - ۲۔ عالمی بینک نا ماحولیاتی او سماجی معیار ۱۰ اسکان نا پابندیء یقینی کنگ۔
 - ۳۔ مزدور آت او نزدیکی برادری نا پیشہ ورانہ صحت، سلامتی او بھلائیء بہتر کنگ۔
 - ۴۔ موثر مشورہ، شرکت او شکایت ازالہ نا طریقہ تون حصہ دار آت نا شمولیت او صفائیء برقرار رکھنگ۔
 - ۵۔ سیلاب حفاظتی بندوبست نا دیپا پائیداری، موسمی چک او برادری نا سلامتیء یقینی کنگ۔
- اے ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ بولی او معاہدہ نا دستاویز آت نا حصہ مسے، تاکہ تعمیراتی ٹھیکیدار او تعمیراتی نگرانی مشاورتی عملہ تینا تینا ذمہ داری آت اٹ ماحولیاتی او سماجی پابندی نا شرط آتء پورا وڑاٹ شامل کنگ بکن۔

۳۔ قانونی او حکمت عملی نا ضابطہ

- ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ ذیل نا قانون، معیار او رہنما اصول آت نا بنیاد اٹ تیار کنگ مس:
- عالمی بینک نا ماحولیاتی او سماجی معیار ۱۰ اسکان؛ ہر خطرہ نا انتظام، مزدوری او کار نا حالت، آلودگی نا روکھتام، برادری نا صحت و سلامتی، حیاتیاتی تنوع او حصہ دار آت نا شمولیتء شامل کئے۔
 - بین الاقوامی مالیاتی ادارہ او عالمی بینک گروپ نا پیشہ ورانہ صحت او سلامتی رہنما اصول۔
 - پاکستان ماحولیاتی تحفظ قانون ۱۹۹۷ او بلوچستان ماحولیاتی تحفظ قانون ۲۰۱۲۔
 - قومی ماحولیاتی حکمت عملی ۲۰۰۵، قومی تحفظ قدرت حکمت عملی، پاکستان موسمی بدلاو قانون ۲۰۱۷، او قومی آفت انتظام قانون ۲۰۱۰۔
 - حیاتیاتی تنوع، موسمی بدلاو، مزدوری نا معیار او ثقافتی ورثہ بابتان متعلقہ بین الاقوامی معاہدہ آت، ہر پاکستان اٹ شریک اے۔

۴۔ ماحولیاتی او سماجی بنیادی حالت

تھارانا مقام پورالی رود نا آبگیر حوضہ اٹ واقع اے۔ اے علاقہ نیم خشک موسم، کم سبزہ او کوہی نالہ آت خان وقت بہ وقت آووک اچانک سیلاب تون پہچانگے۔ زمین شناسی نا لحاظ خان اے جگہ اٹ دریا نا لایگ مٹی، بحری او گاد نا تہہ آت گیش آنت۔ زیر زمین آب محدود اے او لینا معیار جگہ بہ جگہ بدلاو کئے۔ علاقہ نا مردم بنیادی کھیتی باڑی او مالداری تون روزگار کئے۔ منصوبہ نا حدود یا نزد اٹ بچ محفوظ قدرتی مسکن، جنگل یا مزن ثقافتی ورثہ نا مقام موجود منت۔

سماجی او معاشی لحاظ خان مقامی برادری آت کم آبادی والا، دہاتی او معاشی وڑاٹ کمزور آت۔ منصوبہ نا عملدرآمد تون عارضی روزگار نا موقع، بہتر سیلاب حفاظت، او مقامی مردم نا روزگار او زندگی نا تحفظ اٹ گیشی آوے۔

مقامی ہوا، سطحی آب، زیر زمین آب، شور او دیگر متعلقہ ماحولیاتی پیمانہ آت نا ابتدائی حالت ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ اٹ درج کنگ مس او لینا پشت پناہی ضمیمہ اٹ دیگ تجربہ گاہی او میدانی ریکارڈ تون کنگ مس۔ اگر خلاصہ جدول، اصل متن او ضمیمہ اٹ دیگ نگرانی ریکارڈ اٹ کوئی اختلاف بوے، ذیلی منصوبہ نا

ابتدائی حالت کن ضمیمہ اٹ دیگ تجربہ گاہی رپورٹ او میدانی ریکارڈ اصل حوالہ شمار مسن۔ جہاں مقام نا حالت یا تعمیر نا وقت سبب ضرورت پوسے، کار شروع بوگ پیش تصدیقی نگرانی کنگ مس او نتیجہ مقام نا ریکارڈ او ماہوار ماحول، سماج، صحت او سلامتی نا حال نامہ اٹ شامل کنگ مس۔

۵۔ اثرات نا جانچ او نقصان کم کنگ

تعمیر او استعمال دونوں مرحلہ آت کن ممکنہ ماحولیاتی او سماجی اثرات شناخت کنگ مس۔ بنیادی اثرات اے آت:

- مشین آت غان عارضی گرد، شور او ہوا اٹ دھواں یا اخراج۔
- تعمیراتی کچرا او زائد مٹی یا ملبہ نا ٹھکانے لگاؤنگ۔
- مزدور آت او برادری نا صحت و سلامتی نا خطرہ آت۔
- تعمیراتی مال مواد نا آمدورفت نا دوران عارضی آمدورفت رکاوٹ۔
- منصوبہ کن دائمی بے دخلی یا زمین نا حصول نا ضرورت منت۔
- نقصان کم کنگ نا بنیادی قدم آت اے آت:
- تعمیراتی ٹھیکیدار نا ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ عمل اٹ آؤنگ؛ ہرا کچرا، آمدورفت، صحت و سلامتی او ہنگامی جواب نا مقام وار بندوبست شامل کنے۔
- ذاتی حفاظتی سامان، ابتدائی طبی کمک او سلامتی تربیت فراہم کنگ۔
- کچرا اجازت نامہ دار ادارہ آت نا ذریعہ مقرر جگہ آت اٹ قابو تون ٹھکانے لگاؤنگ۔
- تعمیر پد متاثر زمین یا سطح آت دوبارہ درست کنگ۔
- مسلسل ماحولیاتی او سماجی نگرانی او حال نامہ تیار کنگ۔
- حصہ دار آت نا سرگرم شمولیت او مزدور و برادری کن کارآمد شکایت ازالہ نظام قائم رکھنگ۔

۵۔۱ مجموعی اثرات

عالمی بینک نا ماحولیاتی او سماجی معیار یک نا تقاضہ آت نا مطابق ممکنہ مجموعی ماحولیاتی او سماجی اثرات نا جانچ کنگ مس۔ جائزہ اٹ ثابت مس کہ ذیلی منصوبہ نا اثر انداز علاقہ اٹ بیچ اہم ہمنان یا منصوبہ بند کار موجود منت ہرا پیشہنا مروتک مداخلت آت تون یکجا اثر پیدا کن۔ چونکہ ذیلی منصوبہ بنیادی وڑاٹ موجودہ سیلاب حفاظتی پشتہ نا بحالیء شامل اے، توقعی اثرات مقامی، عارضی او مقرر نقصان کم کنگ نا تدبیر آت تون قابل انتظام آت۔ مجموعی وڑاٹ بیچ منفی مجموعی اثر نا توقع منت؛ بلکہ ذیلی منصوبہ سیلاب نا مقابلہ کنگ نا توان گیش کنے، زرعی زمین او مقامی برادریء حفاظت دلے او مستقبل نا سیلابی نقصان نا خطرہ کم کنے۔

۶۔ ادارہ جاتی بندوبست

ماحولیاتی او سماجی انتظام، محکمہ آبیاری حکومت بلوچستان نا منصوبہ عملدرآمد اکائی نا ذریعہ ہم آہنگ کنگ مس، او عالمی بینک لینا نگرانی کنے۔ تعمیراتی ٹھیکیدار مقام اٹ ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ عمل اٹ کنے، تعمیراتی نگرانی مشاورتی عملہ لینا نگرانی کنے، او منصوبہ عملدرآمد اکائی وقت بہ وقت جانچ کنے۔ منصوبہ نا عملہ کن صلاحیت گیش کنگ، تربیت او آگاہی نا پروگرام چلاؤنگ مس تاکہ ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ موثر وڑاٹ عمل اٹ آوے۔ پابندی او حال نامہ نا نگرانی کن ماحولیاتی او سماجی ماہر آت نا خاص ٹیم مقرر کنگ مس۔

۷۔ شکایت ازالہ نا نظام

منصوبہ نا پورا زندگی دور اٹ شفاف او آسانی تون رسائی مروک شکلیت ازالہ نظام فعال منت، تاکہ مزدور آت او برادری نا مردم نا فکر، شکلیت او مسئلہ آت ء وقت اٹ حل کنندگ یکن۔ اے نظام اٹ عوامی شکلیت خانہ، مقام او منصوبہ عملدرآمد اکائی نا سطح اٹ شکلیت ازالہ کمیٹی، او شکلیت وصولی، جانچ او حل کنندگ کن واضح مدت آت شامل آنت۔

۸۔ ماحولیاتی او سماجی انتظام کن مالی بندوبست

ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ اٹ ۳۵۷.۹۲۰ پاکستانی روپیہ نا مالی رقم مختص کنندگ مس، ہرا نقصان کم کنندگ، نگرانی، صلاحیت گیش کنندگ، آگاہی پروگرام او ناگہانی ضرورت آت ء پورا کنے۔ اے لاگت منصوبہ نا مجموعی مالی بندوبست اٹ شامل کنندگ مس تاکہ عملدرآمد پائیدار او قانون و ضابطہ نا مطابق منت۔

اے مالی بندوبست صرف تحریری اندازہ نہ سمجھے، بلکہ عملدرآمد نا لازمی بجٹ شمار یکن۔ کم از کم اٹ ٹھیکیدار نا ماحولیاتی او پیشہ ورانہ صحت و سلامتی عملہ، ذاتی حفاظتی سامان، ابتدائی او تازہ کاری تربیت، ہنگامی تیاری نا سامان، ماحولیاتی معیار نگرانی، گرد کم کنندگ او آب چھڑکاؤ، کچرا سنبھالنگ او ٹھکانے لگاؤنگ، حصہ دار آت تون رابطہ، شکلیت انتظام، دورانی حال نامہ، او اصلاحی کار کن مناسب ہنگامی رقم شامل ہوے۔ اگر اے ماحولیاتی، سماجی، صحت او سلامتی نا قدم آت ٹھیکیدار نا مقدار او لاگت جدول اٹ شامل آنت، ننان لازمی او معاہدہ نا تحت نافذ مروک رکھنگ مس، او ماحولیاتی و سماجی انتظامی منصوبہ، ٹھیکیدار نا مقام مخصوص منصوبہ، نگرانی ریکارڈ، او مابواری ماحول، سماج، صحت او سلامتی حال نامہ نا ذریعہ عمل اٹ آؤنگ مس۔

۹۔ نتیجہ

تھرا سیلاب حفاظتی بند، ضلع سبیلہ اٹ سیلاب نا مقابلہ کنندگ نا توان مضبوط کنندگ او کمزور برادری نا حفاظت کنندگ کن اسہ نہایت اہم قدم اے۔ اے ماحولیاتی او سماجی انتظامی منصوبہ نا عملدرآمد تون ماحولیاتی، سماجی او پیشہ ورانہ خطرہ آت کم مسن، او تعمیر و استعمال نا کار محفوظ، پائیدار او سماجی وڑ اٹ سب کن شامل طریقہ اٹ چلاؤنگ مس۔ ماحولیاتی حفاظت، حصہ دار آت نا شمولیت او موسمی بدلاؤء برداشت مروک نقشہ بندی ء منصوبہ اٹ شامل کنندگ تون، اے ذیلی منصوبہ آفت نا خطرہ کم کنندگ، روزگار او ذریعہ معاش دوبارہ بحال کنندگ، او بلوچستان اٹ مربوط سیلابی لچک او موافقت منصوبہ نا مزین لچک ساز مقصد آت ء پورا کنندگ اٹ اہم حصہ ادا کنے۔

ذیلی منصوبہ ماحولیاتی او سماجی انتظامی ضابطہ نا زیر اٹ آگے برست، بشرطیکہ ماحول، سماجی پہلو، برادری نا صحت و سلامتی، مزدوری او پیشہ ورانہ صحت و سلامتی نا وعدہ آت کار شروع ہوگ پیش ٹھیکیدار نا مقام مخصوص انتظامی منصوبہ، کام نا طریقہ بیان، نگرانی بندوبست او نگرانی ریکارڈ اٹ پورا وڑ اٹ شامل کنندگ مسن۔

ابتدائی حالت نا معلومات انتظام، حصہ دار شمولیت، ناپ مروک نگرانی اشاریہ، مالی رقم، مزدوری او شکلیت بندوبست، موسمی لچک، مال مواد نا ذریعہ، مشینری نا قابو او ہنگامی تیاری نا مضبوط شرط آت تون، اے انتظامی منصوبہ اب منصوبہ نا شرط آت او عالمی بینک نا ماحولیاتی و سماجی معیار آت نا پابندی ء جامع او جانچ مروک بنیاد فراہم کنے۔